

“
SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

Kaimą nuskurdino neteisinga politika

Kas atsitiko, kad patį didžiausią Lietuvos turtą - žemę turintis kaimas baigia sunykti ir išsilakstyti? Tie, kurie liko, arba valdo plačius laukus ir vartosi kaip inkstai taukuose, arba nuskurdo ir, netekę vilties, degradavo. Pasak Šeimos ūkininkų sąjungos tarybos pirmininko Vido Juodsnukio, viso to priežastis yra klaidingomis vėžėmis iki šiol riedanti netinkama žemės ūkio politika. Šeimos ūkininkų atstovo manymu, patirties neturintiems smulkiems žemės valdytojams valstybė nesudarė galimybių mokytis su žeme tvarkytis, kad ji taptų maitintoja, kaip kooperuotis dėl išlikimo. Maža to, smulkieji buvo nustumti nuo Europos paramos žemės ūkiui stalo.

- Šimtus ir tūkstančius hektarų žemės valdančių ūkininkų namai kaimuose šviečia iš tolo, jų neįsivaizduojame riedančių kitais automobiliais, kaip galin-gais visuose kaimuose. Ar gali tai sau leisti nedidelio šeimos ūkio valdytojai? - *pusiau juokais, pusiau rimtai paklausė Vido JUODSNUKIO.*

- Juokaujate. Apie 98 proc. Lietuvos ūkių turi iki 100 hektarų žemės. Jų yra apie 116 tūkst. Ir tik 2 proc. valdo beveik pusę žemės ūkio naudmenų. Tokia koncentracija gal įmanoma kokioje Afrikos valstybėje ar Lotynų Amerikoje, bet Europos Sąjungoje tokių darinių nėra. Lenkijoje, į kurią dabar daugelio smulkių ūkininkų akys krypta, vyrauja smulkūs ūkiai, šeimos ūkiai. Skirtumas nuo mūsų tas, kad ten 80 proc. Europos paramos atitenka smulkiesiems ir vidutiniams ūkiams, o pas mus - tik 8 proc. Šeimos ūkininkų sąjunga dalyvauja vienos reikšmingiausių Europos nepolitinių žemdirbių organizacijų (ELO) veikloje ir jaučiame tą pulsą. Europos Sąjunga nuo 2003 m. siekia paramą nukreipti ne tiesiogiai žemės ūkiui, o kaimui. Pas mus visokiais būdais stengiamasi tą faktą iškreipti. Seimas konstatuoja, kad tiesioginės išmokos turi būti skiriamos tiems, kurie gamina daug produkcijos, nors joks Europos Sąjungos reglamentas to nereikalauja. Tiesiog toks yra stambiųjų ūkininkų noras ir jam pataikaujama. Tuo siekiama nuvaryti nuo žemės smulkiuosius, valdančius po keliolika ar kelias dešimtis hektarų. Tiesioginės išmokos turėtų būti mokamos už visas geros agrarinės būklės žemės ūkio naudmenas. Seimas bando išsaugoti tą nevykusią įstatymą, kuris jokios naudos Lietuvai nedavė. Lietuva ne tas kraštas, kur galima vien grūdų auginimu verstis. Valstybei šis verslas pridėtinės vertės nesukuria. Jis yra naudingas tik tiems ūkininkams ar ūkio subjektams, kurie turi didžiulius žemės plotus, gauna didžiulę paramą ir tuo naudodamiesi sukuria sau didžiulius pelnus. Ekonomikos institutas neseniai pateikė pranešimą Seime. Akcentuota, kad Lietuvai svarbiau-

sia ne jūromis išplukdyti tūkstančiai tonų grūdų, ne užauginti ir svetimiems parduoti jaučiai, o žmogiškieji resursai. Mes tą didžiausią turtą švaistome.

- Parama juk buvo skiriama ne tam, kad vieni iš žemės pralobtų, o kiti, jos atsikandę ir nuskurdę, išvažiuotų lenkti nugarų užsieniečiams?

- Prieš gerus metus dalyvavau Lenkijoje vykusioje konferencijoje, kurioje buvo analizuojami migracijos klausimai. Jos tikslas buvo išsiaiškinti, kodėl Lenkijos kaimo žmonės išvažiuoja dirbti į Olandiją, Daniją, Didžiąją Britaniją ir nelieta dirbti gimtinėje. Dar didesnė migracijos problema yra Lietuvoje, Lenkija tą procesą jau pristabdė. Konferencijoje dalyvavę mokslininkai iš visos Europos vienareikšmiškai pasakė, kad dėl emigracijos yra atsakingi politikai ir

- Kas už tai pas mus atsakingas?

- Vienareikšmiškai - politikai ir vykdomoji valdžia. Mes, Šeimos ūkininkų sąjunga, nuo 2000-ųjų tai sakome ir kalame, tik mūsų niekas negirdi. Visoms valdžioms, kokios tik buvo, raštai išsiuntinėti ir visos juos nukišo į stalčius. Jiems buvo patogiau bendrauti su greitai kylančiais stambiais ūkininkais. Nenoriu tų visų interesų vardyti, bet jie labai matomi. Ar gali taip būti, kad kaimo reikalus sprendžiantys Seimo nariai balsuotų už įstatymus, kurie liečia juos pačius? Klausėte, ar beįmanoma ką pakeisti? Visada įmanoma, jei nori. Kitados italai padarė, kad visiems kaimo žmonėms, kurie norėjo verstis iš žemės, priklausomai nuo jų ūkio dydžio, buvo suteikta žemės ūkio technikos, leista pasistatyti būtinus ūkio pastatus. Lenkai, austrai, prancūzai ta patirtimi taip pat pasinaudojo. Ar Lietuvai būtų nepakeliama surasti apie 100 milijonų ir visus smulkiuosius ūkininkus paremti. Bet tuo problema neišsprendžiama. Žmonės privalo žinoti, kaip su ta parama teisingai elgtis. Konsultavimo tarnybos vienas vadovų kitados pasakė, kad tarnyba yra sudariusi konsultavimo sutartis su penkiais tūkstančiais ūkininkų, nors Lietuvoje yra

labiausiai reikia. Didžiausia socialinė atskirtis dabar yra kaime. Gal kokius 200 milijonų reikėtų skirti smulkesniems ūkininkams, kad jie galėtų nusipirkti technikos, pradėti kabintis į žemės ūkį. Reikėtų pamatyti, kaip vargsta tie žmonės. Tvarkytis sodybas, keisti stogus jie galvoti nedrįsta. Kas kaime dabar gražiai tvarkosi, puošiasi? Tie, kurie turi pajamų arba iš miesto atsikelia. Kaimai nyksta. Penkių tūkstančių kaimų tik pavadinimai likę. Tai - oficiali statistika. Nepamirškime, kad 20 metų vyko žemės reforma. Kiek prisikentėjo žemės savininkai, kol jie susigrąžino žemę. Kiek cirkų pridaryta su žeme. Daugiau kaip 50 kartų Žemės reformos įstatymas keistas. Pats dalyvavau vykdančią žemės reformą, žinau. Kiekvienais metais nežinodavai, kokių pakeitimų laukti. Prisimenu, koks buvo žmonių džiaugsmas sužinojus, kad jie galės atsikimti žemę ir dirbti sau. Greitai tas džiaugsmas išblėso. Niekas neorientavo, ką jiems daryti su ta žeme, kokios galimos žemės ūkio kryptys, koks ūkis turi perspektyvą. Juk mes turėjome ir turime mokslo žmonių ir institutų. Pagaliau ir politikai važinėja po užsienį. Jie tai matė, kaip ten žemės ūkis vystomas.

dirbti ir užsidirbti. Ar gali žmogus už 380 eurų šeimą išlaikyti? Netiesa, kad kaimo žmonės kratosi darbo. Jeigu bus nauda, dirbs. Didžiausia žala padaryta per socialinę politiką. Ji atėmė iš žmonių norą dirbti. Nė vienas nėra aklas. Pats turiu nedidelį uogininkystės ūkį. Anūką bandžiau užsiauginti kaip pamainą. Metus išlaikiau, bet bijau, kad ilgiau nelabai pavyks. Kalbuosi su kolegomis, visi tą patį sako, vaikų neįmanoma išlaikyti, nes jie mato, kaip sunku kaime dirbti be perspektyvos. Užsidirbti nesiseka. Perkamumas mažiausiai trečdaliu sumažėjęs. Vieni potencialūs pirkėjai išvažinėję, kiti - neįperka.

- Neretai tie šeimos ūkiai labai maži. Jiems siūloma kooperuotis, bet jie bijo. Kokios priežastys?

- Smulkūs ūkiai išlikti galėtų kooperuodamiesi, bet šis procesas stringa. Apskritai kooperacija nėra greitas darbas. Vokiečiai kooperaciją vykdė 50 metų, prancūzams prireikė daugiau. Buvo ten visko: prievartos ir „saldainiukų“, bet buvo politika. Jeigu tu smulkusis, turi kooperuotis, jei kooperuosies, gausi materialią ir teisinę paramą. Svarbiausia - teisinę. Dabar Lietuvoje yra vienas profesorius, kuris

► Kaimo gyventojai išblaškyti, lenkia nugaras svetimų šalių ūkiuose, nors galėtų dirbti savo krašte

vykdomoji valdžia. Tokioms valstybėms kaip Lietuva, joms tapus narėmis, Europos Sąjunga skyrė paramą. Jos tikslas buvo padėti išsikaupti iš buvusios sistemos. Valstybės politikams ir valdžiai tereikėjo garantuoti racionalų tos paramos paskirstymą. Tai neįvyko. Buvo bandoma teigti, kad sąlygos visiems sudarytos vienodos. Kur jau vienodos? Ar gali keliolika hektarų žemės turintis ūkininkas tikėtis paramos, jei reikia pridėti nemažai savo pinigų? Lenkai paramą skirstė taip, kad ją pajustų ir maži šeimos ūkiai. Pas mus vieni negavo nieko, o kiti pasiėmė po keliolika milijonų eurų. Jauniesiems ūkininkams įsikurti skirta parama tiek nepagyveno kaimo, kaip skelbiama. Ją dažniausiai pasiima jau įsitvirtinusių ūkininkų vaikai. Taip tik stiprinami stambūs ūkiai. Daugelyje Europos valstybių parama duodama iki tam tikro dydžio, tik vieną kartą. Ne taip, kaip pas mus - nebaigė panaudoti vienos, jau gauni kitą.

125 tūkstančiai ūkininkų. 100 tūkstančių apskritai jokio konsultavimo nesulaukia. Tad kaip ryžtis užsikrauti įsipareigojimų našta, nepadarinti klaidų, o vėliau nepakliūti į sankcijų ratą.

- Leidžiate suprasti, kad viena iš pagrindinių kaimų tuštėjimo priežasčių yra neteisinga žemės ūkio politika?

- Žinoma. Kaimas emigruoja dviem kryptimis - arba į užsienį, arba į didžiuosius miestus, kur yra darbo, nes savo namuose nemato perspektyvos. Ta politika absoliučiai nesikeičia. Kaimo gyventojai išblaškyti, lenkia nugaras svetimų šalių ūkiuose, nors galėtų dirbti savo krašte. Visi tikėjosi, kad valstiečiams atėjus į valdžią kaimuose kas nors pasikeis, bet... Mūsų valdžia svarsto 600 milijonų eurų skirti socialinės atskirties mažinimui. Jei tikrai valstybė pinigų suras, reikėtų apsispręsti, kur jų

- Žemės reformos įstatymas buvo spardytas lyg kamuolys. Kam tai buvo naudinga?

- Kas dabar prisipažins. Daug liko klausimų. Nežinia, kokiais būdais kelios žemės ūkio bendrovės ar keli fiziniai asmenys užvaldė didžiulius žemės plotus. Susiformavo labai pavojingas darinys. Atimti teisinio pagrindo dabar nėra, bet valstybė juos galėtų suvaldyti per mokesčius. Politikai turi apsispręsti, kokią kaimą nori sukurti. Latifundij, kaip Lotynų Amerikoje, ar Europos Sąjungos šalyse vyraujančią šeimos ūkį? Iki šiol buvo formuojama nuostata, kad Lietuvoje perspektyvas turi tik stambūs, modernūs ūkiai, bet tai netiesa. ES žemės ūkio patirtis liudija, kad ir šeimos ūkiai gali būti konkurencingi, dirbti našiai, nes žmonės dirba sau. Mega ūkių savininkai giriasi keliais šimtais žmonių įdarbinę. Na, ir kas. Už minimumą dirba tie žmonės. Kaimo žmogui reikia ne pigiai samdytis, jam reikia

nuoširdžiai užsiima kooperacijos klausimais. O Žemutinėje Saksonijoje 300 profesorių pasirodė konsultuoti. Kaip gali Lietuvoje kooperuotis smulkieji ūkininkai, jei nėra patariančiųjų. Valstybė turi specialistų, kurie bet kada suklydusį žmogelį užspeis į kampą ir jis turės sugrąžinti iki cento, kuo buvo sušelpas. Šito žmonės dabar daugiausiai bijo.

- Sakėte, kad klaidas taisyti niekada nėra per vėlu. Nuo ko pradėti?

- Pirmiausia turi būti politinė valia, antra, reikia apsispręsti, kokios Lietuvai reikalingos žemės ūkio kryptys. Naudingiausia būtų, kad mūsų ūkis orientuotųsi į vidinę rinką. Tik taip išsaugotume savo žmones. Mūsų vidaus rinkai tikrai nemaža. Ją užėmus nebelytų reikalo važinėti pas kaimynus pigesnių produktų.

Kalbėjosi Dalia BYČIENĖ

Ar Socialdemokratų partija sudraskys pati save?

Netyla diskusijos apie padėtį Socialdemokratų partijoje, apie pačioje seniausioje Lietuvos politinėje jėgoje dabar vykstančius procesus. Įvyko partijos suvažiavimas, kur buvo nutarta pasitraukti iš koalicijos su Valstiečių ir žaliųjų sąjunga. Ir gana netikėta daug kam buvo tai, kad frakcija suskilo į dvi dalis. Vieni pritarė partijos sprendimui, kiti pasisakė už likimą koalicijoje.

Apie tai prie ŽALGIRIO NACIONALINIO PASIPRIŠINIMO JUDEJIMO apskritojo stalo diskulavo Socialdemokratų partijos narys, buvęs Seimo narys, buvęs europarlamentaras, diplomatas Justas Vincas PALECKIS, filosofė Nida VASILIAUSKAITĖ, Seimo narys konservatorius Kęstutis MASIULIS ir Seimo narė socialdemokratė Rasa BUDBERGYTĖ. Diskusiją vedė žalgirietis Gediminas JAKAVONIS.

G.JAKAVONIS: Kas vis dėlto vyksta Socialdemokratų partijoje?

R.BUDBERGYTĖ: Trumpai tariant, yra įsisenėjusios tam tikros problemos. Jos po truputėlį šiuo metu yra sprendžiamos. Pirmą kartą istorijoje tiesioginiuose rinkimuose išsirinkome partijos pirmininką.

Juk mūsų partija yra demokratinė partija, socialdemokratų demokratinė partija. Sprendimai turi būti priimami ne iš viršaus nuleidus instrukcijas, bet tokie, kokie jie turi būti, kokia turi būti politika, turi būti ir apačios įtrauktos. Kad mūsų partijos skyriai, mūsų partijos bičiuliai, geriausiai žinantys, kokios problemos yra regionuose, galėtų dalyvauti per partinius komitetus formuluodami nuostatas mums, partiniams organams, ar tai būtų prezidiumas, ar tai būtų taryba. Šie partiniai organai frakcijai, dirbančiai Seime, turi padėti formuoti politines nuostatas. Kartais neužtenka pasakyti, kad mes visur turime vadovautis, sakykime, ar Seimo statutui, ar partijos statutui, ar Konstitucijai, ar laisvu Seimo nario mandatui, ar rinkimų programai, su kuriaėjome į rinkimus ir už kurią balsavo rinkėjas mus pasirinkdamas.

Nėra vienareikšmiškų situacijų, kur viskas būtų labai aišku. Ar čia yra socialdemokratinė situacija, ar siūlomas svarstyti sprendimas yra socialdemokratinis, ar jis pakankamai kairysis, ar jis yra sudėsinėjęs, kaip dažnai dabar diskutuojama, ar suneoliberalėjęs. Tokie demokratijos virsmai šiuo metu ir vyksta mūsų partijoje.

Žmonės niekada nenori pokyčių. Paprasčiau skustis, dejuoti, sakyti, koks negražus ir negeras gyvenimas. Bet gal kas nors kitas tegul pasirūpina tuo gražiu gyvenimu, o aš liksiu ir gyvensiu komforto zonoje. Tai tokie įvairūs dalykai dabar eskaluojami viešojoje erdvėje ir atrodo, kad mūsų partijoje labai daug neaiškių situacijų.

G.JAKAVONIS: Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai taip pat išgyveno, bent iš šono žiūrint, savotišką krizę, savotišką įtampėlę, kuri susidarė, kai keitėsis partijos pirmininkas. Situacija lyg ir analogiška kaip socdemų, kur irgi atėjo naujas partijos vadovas. Kaip konservatoriai pajėgė suvaldyti situaciją ir išlikti vieningi?

K.MASIULIS: Dabar socialdemokratai priėmė tokią tvarką, kokia egzistuoja mūsų partijoje. O mūsų partijoje per kiekvienus rinkimus yra didelė įtampa. Gal iš šalies to ir nesimato, nors, manau,

matosi. Tarkime, ilgą laiką A.Kubilius buvo pirmininkas, bet kas dveji metai būdavo perrenkamas. Ir 2008 metų krizės metu, kai jis tapo premjeru, jo populiarumas aiškiai krito žemyn. O partija skaičiuoja, kas bus po 4 metų, kokie bus rinkimai. Ir žmonės galvojo, kad gal reikėtų populiarenę asmenybę kelti į pirmininkus. Tada buvo pradėta kelti I.Degutienė. Vienuose rinkimuose jis pakankamai sėkmingai ją nukonkuravo, kituose - per plauką. Vykė didžiulės batalijos, aštrios diskusijos. Vieni rėmė I.Degutienę, kiti A.Kubilių. Ir tos grupuotės, tie skirtingi flankai, prasiplėndami koridoriuose, tai kartais ir nosis suraukę praeidavo. O paskui po rinkimų viskas labai greitai išsprendžia, vėl sustoja į savo vagas.

Kai vyksta rinkimai, tai yra įtampos, o po rinkimų pripažįstame esamą situaciją, pripažįstame esamą lyderį. Jis vis dėlto yra šito orkestro dirigentas, jis vadovauja koncertui. Iš esmės mes dalyvauname nuomonių pasikeitime, kuris pas mus jau labai seniai yra demokratiškas. Turime labai seną tradiciją, kad ten, kur mūsų nuomonės, ypač jeigu esame opozicijoje, nesutampa, kur nesutariame, tai balsuojame laisvai.

O tie, kurie visiškai į destruktiją eina su partijos linija, perėjo į asmeniškumus, atsidūrė už parti-

Linkėčiau, kad socialdemokratai rastų jėgų susitvarkyti partijos viduje, nes jie taip destabilizuoja visą politinę sistemą

Kęstutis MASIULIS
Seimo narys konservatorius

Kas dabar dedasi? Nemanyčiau, kad tai tiesiog kartų kaita arba bandymas iš tiesų tapti kaire, nors iš dešinės pusės buvo didžiai džiaugiamasi G.Palucko programa ir sakoma: oi, kaip reikia Lietuvai tikros naujos kairės, supraskime, anksnesnėje socialdemokratai netikri ir nelabai kairieji, bet štai dabar reikia tikros. Ir tie, kurie garsiausiai sako, kad reikia tos tikros kairės, kurie ją mato G.Palucko asmenyje, paprastai yra dešinieji.

Tada turėtų kilti klausimas: o kodėl jie tą sako? Kodėl jiems reikia kairės ir ką tai reiškia? Sakyčiau, įvyko panašus procesas kaip ir Tėvynės sąjungoje. Procesas, kurio repeticija buvo dar prieš G. Landsbergio pasirodymą. Situacija, kuri minėjo K.Masiulį, kai buvo pasidalinimas tarp A.Kubiliaus ir I.Degutienės. Pačių konservatorių viduje dažnai būdavo reaguojama į iššūkius ir kritiką sakant: pažūrėkite, be reikalo viešojoje erdvėje mus pravardžiuojate visokiais talibais ir matote kaip ultrakonservatyvus. Tai tikrai I.Degutienė, o A.Kubilius mano kitaip. Šitas žai-

► KAIP TARĖ, TAIP NEPADARĖ. Socialdemokratų taryba šeštadienį nutarė, kad partija privalo trauktis iš koalicijos, tačiau bičiuliai Seime nusprendė nepaklusti

dimas buvo žaidžiamas tiesiog bandant išlaikyti abi puses: pritraukti jauną liberalių pažiūrų rinkėją ir išlaikyti seną kontingentą.

Dabar tokia pavojinga situacija atsikartoja Socialdemokratų partijoje. Vėl tas pats scenarijus. Nauji generacija tarsi priešinama su senąja. Pažiūrėjus konkrečiai, dažnai pasirodo, kad didelę dalį tos jaunosios generacijos sudaro ne tokie ir jauni, o senosios nebūtinai seni, realiai nėra amžiaus pasiskirstymo.

Tai turbūt ir ne kartų kaita, ir ne vidinė demokratija, ir ne paprasta kova dėl valdžios, ir ne naujos idėjos, o bandymas sukurti Lietuvos dvipartinę sistemą, analogišką esančiai Jungtinėse Valstijose. Kuomet ilginiui visos kitos partijos būtų pašalintos. Likytų tikra dešinė ir tikra kairė, kurios abi turėtų savo įsivaizduojamą moderniai pusiau liberalų veidą. Ir viena kitą už tai pagirtų.

Nepanašu, kad G.Palucko atstovaujamas socialdemokratų flankas, - iš to, ką galima matyti, kas yra tie jaunieji socialdemokratai, palaikytojai, entuziastai, kaip jie reaguoja į įvairius politinius įvykius

Ar nėra socialdemokratinė idėjų krizė visoje Europoje, pasaulyje, ne tik Lietuvoje?

Gediminas JAKAVONIS
Žalgirietis

socialiniuose tinkluose, - būtų tikresni kairieji ar žmonės, mažiau bijotų pataikauti lyderiui ar tiesiog linkyti dėl savo vietos. Tarkime, socialiniuose tinkluose tipiška kobai ir matote kaip ultrakonservatyvus. Tai tikrai I.Degutienė, o A.Kubilius mano kitaip. Šitas žai-

dalykais pabėgant nuo problemos.

Tai tiesiog bandymas pertvarkyti situaciją, susikurti tokią kairę, kuri būtų priimtina dešinei, tokią dešinę, kuri būtų priimtina, pavadinkime, kairei, norinčiai būti kaire, bet deklaratyviai, ir tiek. Nepanašu, kad čia būtų koks nors realus idėjinis pokytis. Ar kad iš šios perpeti plekšnojamos ar iš dešinės pusės raginamos būtų tikra kairė kaip kažkokia tikresnė kairė išeitų.

G.JAKAVONIS: Kas vyksta atėjus naujam socialdemokratų vadui?

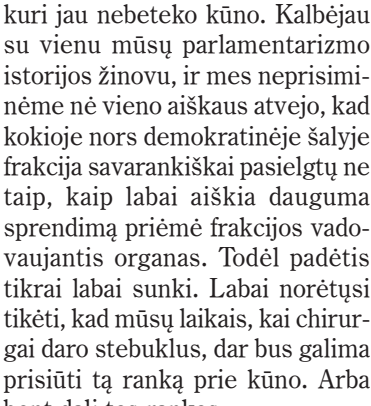
J.VPALECKIS: Kodėl išrinktas Gintautas Paluckas? Todėl, kad dauguma skyrių, dauguma žmonių norėjo ryžtingo posūkio į tas tikrai kairiąsias vertybes. Sutinku, kad galbūt sunku jas apibūdinti. Ir kol kas dar sunku pasakyti, ar iš tikrųjų taip įvyks, bet jis gavo mandatą. Tuo labiau kad prieš tai buvo padaryta daug klaidų. Gerai žinau, kad pirmoji vadovybė, buvusio partijos pirmininko ir kitų reakcija buvo - einam į opoziciją. Bet paskui imta galvoti: na va, čia gausime postų, čia atsiras padėjėjų, kitų naujų dalykų.

Antra didelė klaida, kad su valstiečiais nesuderėta taip, kaip buvo galima susiderėti. Tikrai buvo galima gauti ir daugiau ministerijų, ir mums svarbesnes ministerijas. Ir iškelti labai aiškias sąlygas. To nebuvo padaryta. Dėl to ir kilo ne-

pasitenkinimas skyriuose, kad čia kažkas ne taip. Ir dar galbūt viena klaida padaryta, galbūt ir naujosios vadovybės, kad prieš skelbiant diskusiją dėl pasitraukimo iš koalicijos nebuvo iki galo pagaltota, o kaip tai bus įvykdyta. Jeigu mes tikrai pasitrauksime, kokie kiti žingsniai, ką dar frakcija, ką dar vadovybė ir t.t.

Žinote, vokiečiai sako: kiekvienas palyginimas šlubuoja. Pateiksiu tokią labai šlubuojantį, labai primityvų palyginimą: jeigu mes frakciją palygintume su kūno dalimi, tai galima pasakyti, kad dešinė ranka, - dauguma žmonių yra dešiniai, - ėmė ir atsisakė nuo kūno. Na, taip negali būti. Ir kūni blogai, bet dar blogiau tai rankai, kuri jau nebekoto kūno. Kalbėjau su vienu mūsų parlamentarizmo istorijos žinovu, ir mes neprisimėnėme nė vieno aiškaus atvejo, kad kokioje nors demokratinėje šalyje frakcija savarankiškai pasielgtų ne taip, kaip labai aiškia dauguma sprendimą priėmė frakcijos vadovaujantis organas. Todėl padėtis tikrai labai sunki. Labai norėtusi tikėti, kad mūsų laikais, kai chirurgai daro stebuklus, dar bus galima prisiūti tą ranką prie kūno. Arba bent dalį tos rankos.

Visgi noriu pasakyti vieną dalyką, ką, man atrodo, labai teisingai pasakė Rasa: partijoje vyksta demokratinis virsmas. Iš dalies sutinku ir su Kęstučiu, kad tikrai anksčiau pas mus būdavo taip, kad tarybos posėdžiai vykdavo kartą per mėnesį, dar rečiau. Susirenka žmonės. Jie žino, kad yra sukvies-ti tik tam, kad nubalsuotų ar patvirtintų vienbalsiai. Dabar, atėjus Gintautui, vyksta diskusijos. Vyksta labai karšti, sakytčiau, cipiingi ir konstruktyvūs ginčai. Kartais gal ir ne visai konstruktyvūs, nes, be abejo, yra ir daug asmeniškų ambicijų. Bet posūkis į demokratiją yra labai teisingas dalykas.

G.JAKAVONIS: Faktiškai socialdemokratai nuėjo obuoliauti su velniu. Dabar atėjusi gana marginali jėga, be jokios ideologijos, kuri prieš rinkimus žadėjo viena, o daro absoliučiai kita. Sprendimai priimami tokie, kad kainos kyla, žmonės iš Lietuvos bėga, ir kodėl jūs, kurie deklaruojatė socialinius dalykus, turite priiminėti nepopuliarius sprendimus?

R.BUDBERGYTĖ: Manau, kad mes be reikaloėjome į tą koaliciją, visko iki galo neišmatavę ir nesusitarę. Valstiečiams ir žaliiesiems trūksta patirties. Jie labai daug jos įgijo, bet manau, kad mūsų socialdemokratų frakcija labai daug prisdėjo prie tų sprendimų, kurie galbūt buvo ir neblogi priimti Seime.

Tačiau man nerimą kelia du dalykai, manau, ne tik man, bet ir daugeliui žmonių, kurie galvoja apie ateitį. Ne tik mūsų partijos, bet ir Lietuvos ateitį. Bet blogybė yra ta, kad iš Vyriausybės projektai, kurie turėtų sudaryti didžiąją dalį teisėkūros, ateina labiau sudėsinėje, negu Valstiečių ir žaliųjų sąjungos buvo deklaruota einant į rinkimus. Čia tie patys pavyzdžiai, kurie susiję su regioninės politikos įgyvendinimu ir formavimu. Beje, priminsiu, kad pagal koalicinį susitarimą buvo tartasi, kad socialdemokratams bus atiduotas regioninės politikos formavimo instrumentas. Ir mes iki šiol to instrumento nebuvo gavę. Kaip liko regioninės politikos formavimas Vidaus reikalų ministerijoje, taip ir neperėjo į Ūkio ministeriją. Mums tai yra didžiulis netekimas, nes mes kaip socialdemokratai neturi-me instrumento, per kurį galėtume labiau kairę politiką įgyvendinti.

G.JAKAVONIS: Ar nėra socialdemokratinė idėjų krizė visoje Europoje, pasaulyje, ne tik Lietuvoje?

K.MASIULIS: Atsakysiu į Nidos hipotezę, kad mums labai Lietuvoje įvesti rūpėtų dvipartinę sistemą. Tai neteisinga hipotezė, nes tai neįmanoma, nesame tokie naivūs - mišrioje rinkimų sistemoje jokios dvipartinės sistemos neįvedamos. Mažoritarinėse rinkimų sistemos dvipartinės sistemos egzistuoja natūraliai. Didžiojoje Britanijoje, Jungtinėse Amerikos Valstijose tai yra. Rinkimų sistema garantuoja tai, kiek

ne tik Vokietiją, bet ir Europą, ir pagrindinių politinių jėgų nesugebėjimo adekvačiai reaguoti į šią iššūkį.

O socdemai Vokietijoje neturi ką pasiūlyti. Vokietijoje dar niekada nebuvo taip gerai, kaip yra dabar prie A.Merkel. Tai ką socdemai gali geriau pasiūlyti? Daugiau darbo vietų? Tai kad prie socdemų nebuvo jų daugiau. Dabar ten surasti darbuotoją yra sudėtinga. Ekonomika nepaprastai klesti. Nedarbo lygis menkas. Socdeminei darbotvarkvei politiniame gyvenime nėra paklausos.

N.VASILIAUSKAITĖ: Be abejo, išties yra kairiųjų politinių jėgų krizė apskritai visame Vakarų pasaulyje. Jungtinėse Valstijose taip pat, kaip matom su D.Trampo pasirodymu. Kodėl taip yra? Todėl, kad kairiųjų rinkėjų pasiama dešinieji. Pavyzdžiui, mūsų valstiečiai ir žalieji, - iš jų pavadinimų lyg ir atrodytų, kad jie tradiciškai yra aiškiai kairieji, - realiai vykdo dešiniąją politiką. Taigi visai neturėtų stebinti, kad reikia nutraukti su jais koaliciją būnant socialdemokratinį pažiūrą, nes realiai jų pasaulėžiūra - tam tikras etnomisticizmas, labai tradicionalistinis, tai yra netgi tam tikra tolima dešinė. Jie jokie ne kairieji pagal vertybines nuostatas, pasaulėžiūrą, požiūrį ir visuomenę ir jos narius.

Apskritai jie atstovauja pasaulio matymui, kuris žada *sustainable development*, kurį jie išsiverčia kaip „darni plėtra“. Tai ateina iš paneuropinės politikos, darni plėtra būtų toks senovinis aukso amžius, Arkadija, atgaminta iš naujo per modernias technologijas. Tai toks kaimiškas, realiai net niekada nebuvusio archajinio galvojimo pasaulis, kuris atseit būtų pasiekta pastelkus įvairias modernias technologijas.

► Tai turbūt bandymas sukurti Lietuvoje dvipartinę sistemą, analogišką esančiai Jungtinėse Valstijose

Nida VASILIAUSKAITĖ
Filosofė

Tai yra dešinumas ir kodėl šie vienokie ar kitokie dešinieji pasiima kairiuosius rinkėjus? Todėl, kad būtent tiek pabėgėlių krizės kontekste, tiek įvairių teroro aktų kontekste, tiek daugybės kitų aplinkybių sąlygojami jie neatstovauja plačiajai visuomenei ir yra matomi veikiau kaip isteblišmentas. Nutinka keistas dalykas, kada kairieji visuotinai veikiau yra matomi kaip isteblišmentas, kaip valdžia, kaip kažkas, kas labai toli migracijos poveikio, kuris sukrėtė

► Tikiuosi, kad bent jau trumpuoju laikotarpiu nėra jokių rizikų, jog partija suskils

Rasa BUDBERGYTĖ
Seimo narė socialdemokratė

kvėpuoja tas realus vidutinis pilietis. Būtent jo interesą atliepia veikiau dešinė, kartais ir kraštutinė dešinė, kuri pažada jį apginti nuo galimų iškilsiančių grėsmių, kuri bent jau savo bravūra prieš tą vadinamąjį isteblišmentą, savo nesitaikstymu su nusistovėjusiu politiniu konsensusu ir geru tonu žada kažką, kas daug kam atrodo suprantama, pageidautina ir palai-kytina.

Tuo metu kairė tikrai trypčioja vietoje ir kartoją iš anksto paruoš-tus lozungus, nekreipdama dėme-sio į nieką, kas benutiktų. Tarkim, tos anekdotinės situacijos su tero-

► Socialinio teisingumo idėjos yra nesunaikinamos ir labai reikalingos

Justas Vincas PALECKIS
Socialdemokratų partijos narys, buvęs Seimo narys, buvęs europarlamentaras, diplomatas

ro aktais, kada vis bandoma slėpti iki paskutinės minutės, kad gal vis dėlto reikalas yra susijęs ne su kuo kitu, o su radikaliais islamistais. Visi į tai reaguoja kaip į priešišku-mą savoms visuomenėms, kaip į nekompetenciją, kaip į ką tik nori-tę, bet ne į savo visuomenės inte-resų gynimą.

J.VPALECKIS: Socialinio teisingumo idėjos yra nesunaikina-mos ir labai reikalingos, kai visame pasaulyje ir Lietuvoje didėja ato-trūkis tarp turtingų ir neturtingų, tarp sėkmingų ir nesėkmingų. Jei-gu nebus Socialdemokratų partijos, bus kita kairioji partija, kuri tikrai gins tuos dalykus. Manau, kad Socialdemokratų partija, kaip seniau-sia Lietuvos partija, ir bus, ir išliks, ir sėkmingai gins tuos dalykus. Problema ta, kad visos naujosios partijos ateina su kairiaisiais lozun-gais, o kai patenka į valdžią, suka į dešinę. Tą patį padarė ir valstie-čiai. Ypač premjeras. Ir tai yra vie-na iš priežasčių, kodėl Socialdemo-kratų partija traukiasi iš koalicijos, bet tai, aišku, bus skausminga.

G.JAKAVONIS: Ar prieš-laikiniai rinkimai, kurie gal-dabar būtų naudingi Tėvynės sąjungai, sustiprintų jėgas Seime?

J.VPALECKIS: Manau, kad priešlaikinių rinkimų galimybė yra lygi 1 proc. ar dar mažiau. To tikrai nebus, neišsivaizduoju. Sutinku, kad dabar Tėvynės sąjungai jie bū-tų naudingi, bet Tėvynės sąjunga toli gražu neturi daugumos, kad galėtų už tai nubalsuoti, ir net kai kurie iš Tėvynės sąjungos nebal-suotų už tai.

O dėl ateities, manau, kad ga-limi du scenarijai: arba bus skaus-mingas kai kurių žmonių nubyre-jimas ir tada partija tikrai susil-pnės ir tada sunkiau atsigauti, ar-ba vis dėlto pavyks išeiti iš šitos krizės su mažiausiais nuostoliais, galbūt vieną kitą žmogų praran-dant. Aš būčiau prieš beatodairiš-kus šalinimus, nors, be abejo, rei-kia elgtis pagal statutą, pagal eti-kos ir procedūrų komisijos išva-das, tada iki rinkimų visai gali būti neblogos starto pozicijos, ir tada socialdemokratų ateitis gan gera.

Parenė Audrė KUBILIŪTĖ

Visa filmuota medžiaga tinklalapyje www.suzalgiuri.lt

viduje, nes jie taip destabilizuoja ne tiktaį savo partiją, bet ir visą politinę sistemą, kuri šiaip yra valstybės vertybė.

N.VASILIAUSKAITĖ: Svars-tant galimus scenarijus, tai, ko ge-ro, artimoje ateityje gal nieko ypatingo nenutiks, bet ilgesniu laiko-tarpiu galima įsivaizduoti Socialde-mokratų partijos suirimo gilėjimą. Kita vertus, galima galvoti ne apie suirimą, bet apie įtakos sumažėji-mą, nes gali nutikti taip, kad esa-mas rinkėjas bus iškeistas į nesamą, įsivaizduojamą, tą, kuris bal-suotų už idėjas, siejamas su G.Palucku, bet kuris balsuotų už pasikeitusią Tėvynės sąjungą arba liberalus, jeigu jie dar kokios nors forma pasirodytų politinėje ateity-j. Nebūtų priežasčių balsuoti už tą pačią LSDP ir tikėtis, kad tas senas pavadinimas gali kažkuo ki-tu pavirsti. Nes kad ir kaip keistų-si lyderis, kad ir kaip būtų bando-ma sukurti naują įvaizdį, vis tiek yra senas pavadinimas ir kol jo ne-bus iš viso atsisakyta, niekada ne-bus patikėta, kad tai jau kita parti-sija, kad tai išties nauja politinė kai-rė jėga.

Kitas galimas scenarijus, kad iki paskutinės minutės, kad gal vis dėlto reikalas yra susijęs ne su kuo kitu, o su radikaliais islamistais. Visi į tai reaguoja kaip į priešišku-mą savoms visuomenėms, kaip į nekompetenciją, kaip į ką tik nori-tę, bet ne į savo visuomenės inte-resų gynimą.

G.JAKAVONIS: Ar prieš-laikiniai rinkimai, kurie gal-dabar būtų naudingi Tėvynės sąjungai, sustiprintų jėgas Seime?

J.VPALECKIS: Manau, kad priešlaikinių rinkimų galimybė yra lygi 1 proc. ar dar mažiau. To tikrai nebus, neišsivaizduoju. Sutinku, kad dabar Tėvynės sąjungai jie bū-tų naudingi, bet Tėvynės sąjunga toli gražu neturi daugumos, kad galėtų už tai nubalsuoti, ir net kai kurie iš Tėvynės sąjungos nebal-suotų už tai.

O dėl ateities, manau, kad ga-limi du scenarijai: arba bus skaus-mingas kai kurių žmonių nubyre-jimas ir tada partija tikrai susil-pnės ir tada sunkiau atsigauti, ar-ba vis dėlto pavyks išeiti iš šitos krizės su mažiausiais nuostoliais, galbūt vieną kitą žmogų praran-dant. Aš būčiau prieš beatodairiš-kus šalinimus, nors, be abejo, rei-kia elgtis pagal statutą, pagal eti-kos ir procedūrų komisijos išva-das, tada iki rinkimų visai gali būti neblogos starto pozicijos, ir tada socialdemokratų ateitis gan gera.

Parenė Audrė KUBILIŪTĖ

Visa filmuota medžiaga tinklalapyje www.suzalgiuri.lt

Sūduvos krašto šviesuolis Pranas Lembertas

Prano Lemberto veikla ir kūryba neabejotinai turėjo didelės įtakos Lietuvos kultūrai, o ypač Biržų kraštui, kuriame poetas yra praleidęs savo gražiausius gyvenimo metus. Pranas Lembertas įvairialypiu talentu, darbštumu ir pasiaukojimu Nepriklausomos Lietuvos labui yra ištis išvaręs gilią kultūrinės ir visuomeninės veiklos vagą daugelyje tuometinio gyvenimo barų.

Poetas ir dainininkas P.Lembertas (iki 1940 metų pasirašinėjęs Lemberio pavardę) gimė 1897 m. rugsėjo 18 d. Eiciūnų kaime tuometinėje Svetošino gminoje (valsčiuje) Naumiesčio apskrityje. Šeimoje augo šeši vaikai. Pranas buvo trečias po sesers Marijos ir brolio Petro. Graži apylinkių gamta supo tėvų ūkį. Šiame viensėdyje ant Lukašiaus upelio kranto ir prabėgo būsimojo poeto vaikystė. Kaimo pietuose dunksojo Raninės miškas, netoliese šiaurėje įdubusį Nemuno slėnį užstojo Gegužių kaimo pakiluma. Poeto tėvų žemė rėmėsi į vieškelį, kuriuo jau karo metais jis paskutinį kartą atsiveikšinęs su gimtine išvažiavo į Biržus, o iš ten į Vakarus tikėdamasis vėl kada nors sugrįžti. Deja, daugiau gimtųjų Eiciūnų taip ir neteko išvysti.

Meilę gimtajam kraštui, poezijai ir muzikai Prano Lemberto širdyje įžiebė Eiciūnų pradžios mokyklos mokytojas ir švietėjas Petras Dumčius. Jis savo ūkyje dar niūriais carinės priespaudos metais buvo įsteigęs pradžios mokyklą. Joje mokytojaudamas oficialiai turėjo kalbėti tik rusiškai ir net bausti vaikus už gimtosios lietuvių kalbos vartojimą. Tačiau už mokyklos sienų jis su vaikais bendravo lietuviškai, ugdė meilę gimtajam kraštui. Pas mokytoją Petrą Dumčių svečiuodavosi „Varpo“ redaktorius daktaras Vincas Kudirka, kalbininkas Jonas Jablonskis, varpininkas Jonas Kriaučiūnas, lietuviškos spaudos leidėjas Martynas Jankus ir kiti žymūs to meto šviesuoliai, tautinio atgimimo šaukliai.

Baigęs pradžios mokyklą, P.Lembertas buvudavo pas vyresnį brolių Petrą Zapyškio bažnytkaimyje. Kai brolis žuvo (nuskendo Nemune), Pranui buvo pasiūlyta Za-

pyškyje vargonininkauti, bet jis nesutiko. Nuvykęs į Kauną, susirado darbą apygardos teisme pas taikos teisėją, vėliau sekretoriavo pas Aleksoto notarą. Kartu pradėjo mokytis muzikos Juozo Naujalo įsteigtoje muzikos mokykloje ir dainuoti šios mokyklos chore. Bičiulio patartas pradėjo vaidinti Antano Sutkaus vadovaujame Tautos teatre. Po pokalbio su A.Sutkumi, beje, gimusiu Šalnynės viensėdyje, už poros kilometrų nuo Prano Lemberto gimtinės, poetas buvo priimtas Tautos teatro aktoriumi. Trūkstant teorinių vaidybos žinių ir praktinių įgūdžių jis įstojo į A.Sutkaus vadovaujamą teatro studiją. Turėdamas gerą balsą ir pradinį muzikinį išsilavinimą P.Lembertas Tautos teatre pirmuosius vaidmenis atliko muzikiniuose spektakliuose. Netrukus Kaune A.Sutkus įsteigė Vilkolakio satyros teatrą. Jame P.Lembertui teko vaidinti iki pat teatro uždarymo.

Meilė dainai atvedė P.Lembertą į Kauno konservatoriją, ten galėjo toliau tęsti aktorinio meno bei solinio dainavimo studijas. Galvodamas apie pastovesnį darbą bei geresnį uždarbį, Pranas 1924 m. nusprendė įstoti į Kauno universitetą ir studijuoti teisę. Po metų situokė su Monika Pinkevičiūte, kilusia nuo Veliuonos. 1926 metų vasarą jauna Lembertų šeima išvyko į Biržus, ten Pranas pradėjo dirbti apskrities notaru.

Pakeitęs specialybę poetas nepamiršo ir savo mėgstamo dainavimo. Jo pirmasis koncertas įvyko tų pačių metų lapkričio mėnesį. Už koncertą surinktos lėšos buvo skirtos našlaičiams ir neturtingų tėvų vaikams.

Biržuose 1928 m. buvo steigiamas antrasis teatras, priklausęs šauliams. Prie šio teatro kūrimo taip pat prisidėjo ir notaras P.Lembertas. Kitais metais poetas ėmėsi nelengvų šio teatro vyr. režisieriaus pareigų, kartu būdamas ir šio teatro direktijos nariu.

Biržų mieste viešus spektaklius ir koncertus dažnai rengdavo Vilniui vaduoti sąjungos Biržų skyrius. Nepaprastai gražų įspūdį padarydavo ir P.Lembertas. Jam teko dainuoti bei deklamuoti ir Lietuvių-latvių vienybės draugijos surengtuose koncertuose. Juose

skambėdavo lietuviškos bei latviškos dainos. Iki pat 1944 m. vasaros jo balsą galėjo išgirsti Kauno, Panevėžio, Bauskės, Biržų ir kitų miestų koncertų salėse bei bažnyčiose. Labiausiai jis mėgo paties iš rusų kalbos išsiverstą dainą „Tyluma“, o jo mėgstamiausia giesmė yra buvusi „Ave Marija“. Gyvendamas Vakarų Vokietijoje, o vėliau JAV jis savo balsu džiugino ir kėlė patriotinę dvasią iš Tėvynės išblaškytiems tautiečiams.

Pirmieji P.Lemberto eilėraščiai buvo atspausdinti 1918 metais Aleksandro Stulginskio redaguotame savaitraštyje „Tėvynės sargas“. Po pirmosios sėkmės poetas ėmė siųsti savo kūrybą ir į kitus laikraščius bei žurnalus. Iki pirmosios knygos pasirodymo per 17 metų po vieną kitą eilėraščių išspausdino „Darbininkas“, „Ateitis“, „Pavasaris“, „Trimitas“, vėliau ir „Panevėžio balsas“ bei „Biržų žinios“. Populiariausias poeto eilėraščių, virtęs liaudies daina, „Tau, sesute, puikios gėlės“ pirmą kartą buvo išspausdintas 1927 m. „Iliustru-

toje Lietuvoje“, vėliau jis pakartotas 1932 m. jubiliejiname „Biržų žinių“ numeryje.

Biržuose 1935 m. išėjo pirmoji P.Lemberto eilėraščių knyga „Saulėtekiai“. Rinkinyje sudėti 48 eilėraščiai, parašyti beveik per dvi dešimtis metų ir daugiausia skelbti periodiniuose leidiniuose. Antroji nedidelio formato knygelė „Baltija šaukia“ pasirodė jau Vakarų Vokietijoje 1947-aisiais. Ją išleido lietuvių išeivių įsteigta leidykla „Lithuania“ ir tik po 22 metų (1969 m.) išėjo trečioji P.Lemberto eilių rinktinė „Tau, sesute“. Ją sudarė ir spaudai parengė komisija, kuriai vadovavo Bernardas Brazdžionis. Į komisijos sudėtį įėjo dar trys gerai žinomi lietuvių išeivijos rašytojai Bronys Raila, Alė Rūta ir Juozas Švaistas. Šioje knygoje, be kitų, spausdinti jau ir JAV sukurti eilėraščiai. Ketvirtasis nedidelis patriotinių eilėraščių leidinukas „Šaukiu, o Nemune“ išėjo Vilniuje 1992 metais.

Didelį pluoštą eilėraščių (po „Saulėtekų“ išleidimo) poetas pa-

liko Biržuose. Užkasė juos į žemę savo sode. Bet vargu ar po tiek metų jie išliko.

Prano Lemberto kūryba jau trečiajame praeito amžiaus dešimtmetyje susidomėjo iškilūs mūsų krašto kompozitoriai. Vienam pirmųjų jo eilėraščių „Tau, sesute, puikios gėlės“ melodiją sukūrė Stepas Graužinis. Vėliau jo tekstais po keletą dainų parašė Julius Gaidelis ir Jeronimas Kačinskas. Po vieną kitą eilėraščių pasirinko Antanas Budriūnas, Pranas Ambrazas ir Vladas Jakubėnas. Daugiausia melodijų poeto žodžiams yra sukūrusi kompozitorė Giedra Nasvytytė-Gudauskienė. 1992 m. naują melodiją eilėraščiui „Risčiau akmenėlį“ parašė Vytautas Juozapaitis. Iš viso net 18 kompozitorių kūrė muziką pagal jo žodžius.

Gana ryški ir P.Lemberto visuomeninė veikla. Jis buvo Vilniui vaduoti sąjungos ir Lietuvai pagražinti draugijos Biržų skyriaus pirmininkas. Vadovavo ir Lietuvių-latvių vienybės draugijai. Dalyvavo Šaulių sąjungoje, buvo kultūrinės draugijos „Mūza“ valdybos nariu, darbuos Lietuvos fizinio lavinimosi sąjungos Biržų klube, buvo išrinktas Šaulių teatro direktijos nariu, globojo skautų organizaciją. Išeivijoje jo iniciatyva įkurta Lietuvių teisininkų draugija. Poetas rinko eksponatus Lietuvos muzikos archyvui.

1949 m. poetas kartu su šeima - žmona Monika ir sūnumi Vitaliu - išplaukė į Ameriką ir apsiėjo Naujosios Amerikos valstijoje, o po metų persikėlė į Bostoną. Dirbo pagal specialybę pirkimo ir pardavimo srityje. Kartu neapleido visuomeninės veiklos, darbuos Balfe, Teisininkų draugijoje. 1964 m. persikėlė į Kaliforniją prie Ramiojo vandenyno. Ten įstojo į Dailių menų klubą, Lietuvių rašytojų draugiją, kūrė eilėraščius, aktyviai dalyvavo Santa Monikos lietuvių kultūrinėje veikloje.

Poetas mirė staiga 1967-ųjų lapkričio 29 d. tolimoje Amerikoje. Poeto ir dainininko, notaro Prano Lemberto ir jo žmonos palaikai 1997 m. buvo perlaidoti į gimtąjį kraštą Paežerėlių kapines.

Albinas VAICIŪNAS

Nepamirškite pratesti

2017 m. prenumeratos paskutiniui ketvirčiui

„RESPUBLIKA“ (su žurnalu „Laisvalaikis“) fiziniams asmenims	
1 mėn. - 4,50	3 mėn. - 13,50
„RESPUBLIKA“ (su žurnalu „Laisvalaikis“) juridiniams asmenims	
1 mėn. - 5,00	3 mėn. - 15,00
„RESPUBLIKA“ (su žurnalu „Laisvalaikis“) ir dienraštis „VAKARO ŽINIOS“ fiziniams asmenims	
1 mėn. - 11,00	3 mėn. - 33,00
„RESPUBLIKA“ (su žurnalu „Laisvalaikis“) ir dienraštis „VAKARO ŽINIOS“ juridiniams asmenims	
1 mėn. - 13,00	3 mėn. - 39,00

Kaina eurais

Prenumerata priimama:

Internetu:	Radviliškyje	Vasario 16-osios g. 10	(8-422) 53-451
www.respublika.lt , www.prenumerata.lt		Dariaus ir Girėno g. 46	(8-422) 50-163
	Utenoje	Ateities g. 3	(8-389) 50-932 (8-610) 18-876

„Respublikos“ leidinių grupės platinimo tarnybose:

Vilniuje	A.Smetonos g. 2, 5 kab.	(8-5) 212-18-05, (8-618) 07-959
	Laisvės pr. 60 (Spaudos rūmai) 1211kab.	(8-5) 242-80-65
Klaipėdoje	Mažvydo al. 3	(8-46) 41-13-14
	„Akropolyje“, Taikos pr.61	(8-650) 51-131
Panevėžyje	V.Kudirkos g. 1 / Savanorių a.12	(8-45) 43-98-98, (8-620) 97-178
Šiauliuose	Trakų g. 20	(8-41) 50-07-10
Joniškyje	Žemaičių g. 2-9	(8-426) 61-034
Kelmėje	Laisvės gynėjų g. 14	(8-427) 54-381
Kuršėnuose	J.Basanavičiaus g. 1	(8-41) 58-57-61
Naujojoje Akmenėje	Respublikos g. 7	(8-425) 56-588
Pakruojojje	Kęstučio g. 8-2	(8-421) 61-704

Privačiose platinimo tarnybose:

Alytuje	S.Dariaus ir S.Girėno g. 4	(8-315) 51-164
Anykščiuose	Storių g.9	(8-682) 39-810
Birštone	Vytauto g. 5	(8-319) 56-625
Biržuose	Tarybų g. 13	(8-636) 34-399
Druskininkuose	P.Cvirkos g. 40	(8-313) 51-075
Elektrėnuose	Sodų g. 13-3	(8-528) 39-200
Ignalinoje	Švenčionių g. 13-1	(8-677) 98-736
Gargžduose	Klaipėdos g.43	(8-672) 90-983
Kaišiadoryse	Gedimino g. 68	(8-346) 51-378
Kaune	Laisvės al. 7	(8-610) 02-351 (8-37) 40-02-55
Kėdainiuose	Šilelio g. 27	(8-612) 58-018
Kupiškyje	Taikos g. 1-25	(8-646) 26-189
Lazdijuose	Seinų g. 3	(8-318) 52-374
Marijampolėje	Kęstučio g. 5	(8-343) 92-562

 | | | | |---------------------|-----------------------|----------------| | Mažeikiuose | Žemaitijos g. 41 | (8-675) 54-329 | | Molėtuose | Vasario 16-osios g.11 | (8-684) 43-075 | | Palangoje | Vytauto g. 118 | (8-460) 48-440 | | Pasvalyje | Biržų g. 107-1 | (8-620) 58-664 | | Prienuose | Pilies g.10 | (8-623) 13-250 | | Raseiniuose | Maironio g. 2 | (8-428) 51-337 | | Rokiškyje | Taikos g. 5 | (8-458) 33-241 | | Šakiuose | J.Basanavičiaus g. 67 | (8-612) 97-522 | | Šilalėje | J.Basanavičiaus g. 23 | (8-449) 51-421 | | Šilutėje | Lietuvninkų g. 20 | (8-441) 75-474 | | Širvintose | Upelio g. 26-17 | (8-603) 18-288 | | Tauragėje | Bažnyčių g.22 | (8-634) 35-334 | | Vilkaviškyje | Žalumynų g. 10 | (8-610) 45-539 | **Kituose skyriuose:** **Visuose Lietuvos pašto ir „PayPost“ skyriuose** **Užsakymus priimame tel: (8-5) 238-70-31, (8-5) 212-18-05, mob. tel. +370 618 07 959. El. paštas: platinimas@respublika.net** Prenumeruojant AB Lietuvos pašto skyriuose ir „PayPost“ skyriuose taikomas papildomas aptarnavimo mokestis. Leidiniai prenumeratoriams pristatomi kasdien, išskyrus sekmadienius, pirmadienius, švenčių dienas. |